

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 46 / SEGONA ÈPOCA / DESEMBRE 2000

**Consell
de Mallorca**

alimara

Núm. 46

Segona època, desembre 2000

Edita: Consell Insular de Mallorca

Redacció: Departament de Serveis Socials
General Riera, 67
07010 Palma

Tel: (971) 76 07 62

Fax: (971) 76 19 52

Portada: Composició amb papallones
Xisco Rubio

Maquetació

i impressió: Esment, centre especial de treball d'Amadip

Dipòsit legal: PM-128-1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Quan des d'aquesta Redacció pensàvem en qui convidar a col·laborar, en aquest número, tant des de la iniciativa privada com d'entitats, ens sentírem una mica atabalats perquè hi ha una molta gent i moltes entitats embarcades en el tema de l'assistència a les persones amb problemes de toxicomanies. En un primer moment pensàrem en Creu Roja, el Projecte Home, La Sapiència, i Metges del Món com les entitats que, ara per ara, més incideixen en el tema que ens ocupa.

Posteriorment, pensàrem també en una institució clau, com és la presó, on el problema de la toxicomania (i els seus problemes derivats) esdevé força preocupant. Malauradament, però, no poguérem aconseguir que ens fessin arribar el seu parer en forma d'article per manca de temps disponible dels responsables. Malgrat tot, l'equip contractat de Creu Roja que porta a terme el programa de manteniment amb metadona ens en fa una primera aproximació.

Així, les entitats contactades respongueren pràcticament totes i ara podem presentar els següents articles.

En primer lloc presentam tres articles que tenen a veure amb la Creu Roja i que, per això, els presentam seguits, encapçalats per l'article Programes d'atenció a les drogodependències. Creu Roja Espanyola. Illes Balears, de Marta Soler, directora d'Activitats i Serveis. Es tracta del compendi de les activitats que realitza la Creu Roja quant al tema que avui ens ocupa i que introdueix els dos articles posteriors: Sa Placeta, anàlisi i conclusions del programa de disminució del risc, de F. Simó, P. Pizà, J. Carreras i C. Moranta, i El programa de manteniment amb metadona en el Centre Penitenciari de Mallorca. Creu Roja Espanyola, d'Immaculada Iglesias i Francisca Clar.

Seguidament presentam tres articles relacionats amb el Projecte Home, en concret, Projecte Home i l'exclusió social, de Bartomeu Català, president de l'Associació Projecte Home, que repassa la història i la filosofia d'aquesta entitat; Dimensions del canvi en drogodependències. El Projecte Home, d'Andreu X. Salleras, director del Centre d'Acol·lida, que parla dels canvis que han experimentat els toxicòmans que han passat pel Projecte Home i com aquesta entitat intenta adaptar-se a aquests nous tipus de problemàtiques; i, per últim, Comunitat Terapèutica Puig dels Bous, de Juan M. Quetglas, director de la Comunitat, que ens aporta informació sobre la metodologia, el que es treballa i el perfil de les persones ateses.

Seguidament es troba l'article Una visió des de La Sapiència, de M. Prohens, A. Bestard i F. Albis, coordinadores dels distints programes de La Sapiència relacionats amb les toxicomanies (STA de l'Hospital de Nit, CRS de Mar Sis i CT de Son Ribes).

De La Sapiència cal dir que només es presenta aquest article ja que números anteriors (veure Alimara 43 i 45) incloïen col·laboracions d'aquesta entitat.

Per últim es presenta Estratègies d'apropament i reducció de danys relacionats amb les drogues, de Kepa Pérez, coordinador del Programa de Prevenció Sida, de Metges del Món-Balears. En ell, l'autor ens parla de propostes generals sobre la reducció de danys i ens presenta el programa de Metges del Món a Palma. D'aquesta entitat cal recordar la seva valentia i coratge en introduir-se directament dins el cos mateix del problema, en la gent toxicòmana que porta sobre les seves espatlles la dependència combinada amb altres mancances i problemes socials.

PROGRAMES D'ATENCIÓ A LES DROGODEPENDÈNCIES. CREU ROJA ESPANYOLA. ILLES BALEARS

Marta Soler Saquero,
directora d'Activitats i Serveis

Creu Roja Espanyola ha mostrat sempre una especial atenció als col·lectius vulnerables, un dels quals és el de persones amb problemes de toxicomanies. La forma que té Creu Roja de mostrar aquesta preocupació i tractar de pal·liar-la és desenvolupant diversos programes dirigits íntegrament a persones toxicòmanes:

- Centre de Disminució de Risc «Sa Placeta»,
- Unitats Mòbils de Metadona («Metabús»),
- Atenció a toxicòmans en el Centre Penitenciari i
- Programa de tractament de toxicomanies de Sóller.

Tots aquests programes tenen un punt de trobada: la dispensació de metadona.

L'objectiu prioritari d'un programa de manteniment amb metadona és la millora de la qualitat de vida i de l'estat de salut de les persones drogodependents i, alhora, disminuir les complicacions secundàries o derivades del consum de drogues il·legals (sobredosi, conductes delictives, infecció per VIH, conductes antisocials i altres malalties o trastorns mentals associats, etc.). L'adherència al programa de manteniment amb metadona pot tenir finalitats diferents segons la situació de l'usuari: per una banda, objectius de baix llindar amb persones amb un deteriorament físics i psicològic molt important, o bé objectius de mitjana exigència per a aquelles persones a les quals la metadona pot suposar un primer pas per a un tractament lliure de drogues.

A continuació es presenta una breu ressenya dels diferents programes esmentats.

El Centre de Disminució de Risc «Sa Placeta» porta endavant tres línies de feina. Per una banda, el Programa de Manteniment amb Metadona, dirigit a la prescripció i dispensa de metadona amb l'objectiu de facilitar l'abstinència de drogues per autoconsum, disminuir el risc per contagi i afavorir una més gran autoresponsabilitat a nivell de salut dels/de les usuaris/àries. A més de la dispensa que es realitza en el propi centre, compta amb una unitat mòbil que s'encarrega de distribuir el tractament de metadona a diferents llocs de Palma facilitant així l'accés dels usuaris al programa. Per altra banda, a través del Servei de Contacte i Acollida es cobreixen les necessitats bàsiques dels/de les usuaris/àries com són alimentació, higiene, a més d'atenció sanitària i psicosocial. I, finalment,

desplega el Servei d'Allotjament Temporal en el qual s'ofereix estada i habitació a tots aquells que, per la seva situació familiar i psicosocial, necessiten residència temporal. (Veure article que es presenta tot seguit d'aquest, on es fa un resum de la memòria del programa de l'any 1999).

De la mateixa manera, hi ha un altre servei de dispensa mitjançant una altra Unitat Mòbil de Metadona, una ambulància de Creu Roja totalment equipada i adaptada per a aquest ús i que dona cobertura als usuaris dependents del CAT-3 (recentment creat) amb la mateixa finalitat d'apropar el servei als usuaris.

Per aquesta raó s'han establert 10 parades per diferents punts de Palma. L'horari és de 6:30 a 11:00 hores i de 18:00 a 22:30 hores. En un principi es preveu arribar a una població de 60 usuaris.

En el programa d'Atenció a Toxicòmans en el Centre Penitenciari, un equip multidisciplinari de professionals tant de la Institució Penitenciària com de Creu Roja, treballen conjuntament des de gener d'enguany per oferir el Programa de Manteniment amb Metadona als/a les interns/es que, voluntàriament, volen iniciar el tractament per deixar les drogues i, paral·lelament, assistir a grups terapèutics de suport psicològic on es treballen l'autoestima i habilitats socials, i tallers d'educació per a la salut, com a reforç. (Veure document «El programa de manteniment amb metadona...» a aquesta mateixa revista, on s'explica detalladament el programa).

L'Oficina local de Creu Roja a Sóller, a través d'un conveni amb la Conselleria de Sanitat i l'Ajuntament de Sóller, desplega un Programa de Tractament de les Toxicomanies en el qual, amb el suport d'un metge, un psicòleg i un treballador social, es prescriu i dispensa metadona a una mitjana de 25 usuaris que, alhora, assisteixen a sessions de teràpia de grup. Més a més, a partir del mes d'octubre s'iniciaran uns tallers de reinserció sociolaboral per aprendre a tallar i esmaltar figures de fusta, a fer ganxet i a confeccionar jerseis.

Més a més, Creu Roja Jovenut, en el marc del seu Programa d'Educació per a la Salut, treballa mòduls com els de prevenció de drogodependències, sexualitat i prevenció del VIH-sida. Aquestes actuacions van dirigides a joves d'entre 16 a 20 anys a través de tallers formatius de caràcter dinàmic i participatiu a diferents centres educatius i associacions juvenils.

En aquests moments, Creu Roja de Balears es troba en un moment d'impuls i prosperitat en el camp de les drogodependències. Això s'observa en la consolidació d'un nou equip de feina format per diferents professionals que donen cobertura a diverses necessitats socials en aquest àmbit i amb la implementació de nous programes (com ara l'esmentat Programa d'Atenció a Toxicomanies en el Centre Penitenciari, la Unitat Mòbil d'Emergència Social, el nou «Metabús», etc.).

Amb aquesta nova empenta i sense deixar de banda els principis fonamentals de l'entitat —que recordem són: humanitat, imparcialitat, neutralitat, independència, caràcter voluntari, unitat i universalitat— es pretén adaptar les respostes a unes necessitats emergents amb solucions eficaces i propostes creatives. La filosofia de Creu Roja, en aquest sentit, és donar resposta a aquelles situacions de necessitat o de manca sense cobertura per part de cap altre recurs, tot respectant la Llei de Voluntariat —que assenyalava la necessitat de complementarietat i coordinació entre entitats de voluntariat i l'administració—. Tenint sempre

present on acaba la seva tasca per tal de no suplir les funcions de les institucions competents.

A continuació volem fer una reflexió sobre diverses propostes que consideram que podrien ser interessants per a la millora de la xarxa de serveis de toxicomanies de la nostra comunitat.

Després de fer una reflexió sobre diversos estudis de les principals mancances de la nostra comunitat, un dels reptes prioritaris que es deriven seria l'articulació d'uns canals de comunicació efectius amb l'objectiu que totes les entitats que treballen en l'àmbit de les drogodependències assolissin un veritable treball en xarxa. Més que mai cal el diàleg i la col·laboració entre tots els recursos per tal de pal·liar les dificultats que suposa la seva manca.

Així, aquests dèficits s'han fet palesos recentment amb l'activació, el passat hivern, de la **Unitat Mòbil d'Emergències Socials (UMES)**. Aquest servei es va dissenyar inicialment per tal d'atendre el col·lectiu de transeünts. Així, atén durant les nits les necessitats bàsiques, socials i sanitàries de la gent sense sostre, proporcionat roba, begudes calentes, primeres cures, ingressos a centres d'acollida i hospitals en els casos de major requeriment, a més d'informació i atenció humana. Durant el temps que va estar en marxa l'UMES s'atengueren 273 usuaris diferents, dels quals un 57% eren toxicòmans actius (27% d'alcohol i 30% d'altres drogues). Part d'aquesta població no pot accedir als recursos normalitzats perquè no s'adapten a les normes establertes per cada centre, però una altra part es troba al marge del conjunt de recursos sociosanitaris de la comunitat (pluripatologies, trastorns mentals associats al consum de drogues, toxicòmans actius, etc.). Per aquesta raó es proposa la inclusió d'aquesta població dins les xarxes normalitzades del seu entorn.

Pensem que hi ha una gran diferència quantitativa entre els recursos assistencials i els de caràcter preventiu i de reinserció, perquè els primers són molt més nombrosos. Així, ens trobam, per exemple, amb situacions com la de la població toxicòmana que exerceix la prostitució (habitualment o esporàdica) amb una manca d'estratègies preventives que abordin d'una forma integral la problemàtica relacionada amb conductes de risc que deriven en malalties de transmissió sexual, VIH-sida, VHC i VHB.

Per tal d'afavorir conductes saludables, s'hauria de facilitar encara més l'accés, tant a equips d'injecció higiènica (tovallola d'alcohol, xeringa, aigua bidestil·lada) com preservatius. Aquestes accions haurien d'anar acompanyades d'activitats com ara tallers i altres accions formatives i informatives sobre el sexe segur i consum de menys risc.